

Lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella

Betydningen av fjellet og holdninger til forvaltningen

Alexander Zahl-Thanem
Frode Flemsæter

RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning
Universitetscenteret Dragvoll
N-7491 Trondheim

Telefon: +47 73 82 01 60
Epost: post@ruralis.no

Rapport 3/2018

Utgivelsesår: 2018

Antall sider: 43

ISSN 1503-2035

Tittel: Lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella –

Betydningen av fjellet og holdninger til forvaltningen

Forfatter: Alexander Zahl-Thanem og Frode Flemsæter

Utgiver: RURALIS – Institutt for rural- og regionalforskning

Utgiversted: Trondheim

Prosjekt: Overvåking av Snøhettaområdet 2014 – 2017: Villrein, ferdsel og forvaltning.

Prosjektnummer: 6342

Oppdragsgiver: En styringsgruppe på vegne av en rekke finansiører. Se forord.

Kort sammendrag

Basert på en spørreundersøkelse blant lokalbefolkningen i kommunene rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella (n=815), finner vi at lokalbefolkningen verdsetter fjellområdet høyt. Dovrefjell og Sunndalsfjella byr på friluftsliv og naturopplevelser, samtidig som det fremstår som et aktuelt samtaletema i hverdagen. Det er med andre ord tydelig at fjellområdet bidrar til å berike lokalsamfunnene. Villreinen verdsettes svært høyt, og mange ser også ut til å akseptere å måtte tilpasse seg villreinen med tanke på vern og tilrettelegging. I forbindelse med forvaltningen har lokalbefolkningen høyest tillit til lokale fjellstyrer, og tendensen er at en lokal forvaltning av fjellområdet fremstår som viktig. Dette betyr ikke nødvendigvis at de mener at sentrale myndigheter ikke skal ha en rolle i forvaltningen.

Stikkord

Dovrefjell, Sunndalsfjella, spørreundersøkelse, villrein, forvaltning, lokalbefolkning, moral, landskap, bruk-vern, Snøhetta.

Forord

I 2008 utviklet Norsk senter for bygdeforskning (nå RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning) i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA) et stort tverrfaglig forskningsprosjekt om forvaltningen av Dovrefjell og Sunndalsfjella. Dette ble gjort på bestilling fra Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). NINA ledet prosjektet. Prosjektinnholdet og rammene for prosjektet ble utviklet gjennom en dialogprosess med en svært bredt sammensatt brukergruppe. Forskningsprosjektet ble gjennomført i perioden 2008/2009 til 2013, og resulterte blant annet i rapporten «Horisont Snøhetta, NINA Temahefte 51,»¹ (Strand m.fl. 2013).

To av de viktigste driverne for endring i Hjerkinnområdet, og med konsekvenser for det verneverdige landskapet og habitatene, er fjellet Snøhetta som attraksjon og turisthytta Snøheim ved foten av Snøhetta som kom i drift i 2012. Åpningen av Snøheim satte et klart premiss for videre utvikling av hele Hjerkinnområdet, og ikke minst i forhold til hva om skulle skje med Snøheimvegen. Området mellom Hjerkin og Snøheim er en viktig trekk-korridor for villreinen i Snøhetta villreinområde, og det er ønskelig å redusere menneskelig bruk og opphold langs denne aksen. Temaheftet «Horisont Snøhetta» ga klare tilrådninger om tiltak og aktiviteter i en rekke fokusområder i villreinområdene Snøhetta vest og Snøhetta øst. Et av de viktigste tiltakene var et forvaltningsregime for Snøheimvegen som inkluderte skyttelbuss og ellers streng regulering av ferdselen på strekningen Hjerkin-Snøheim. Det ble bestemt å etablere et overvåkingsprosjekt for perioden 2014-2017 som en videreføring av arbeidet med Horisont Snøhetta, og med innhenting av systematiske data for å følge videre utvikling. NINA og Bygdeforskning (nå RURALIS) publiserte i januar 2017 rapporten «Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen»,

---

¹ Strand, O., Flemsæter, F., Gundersen, V., & Rønningen, K. (2013). *Horisont Snøhetta*. NINA temahefte 51, Trondheim

NINA rapport 1313»². Rapporten var en bestilling fra Klima- og miljødepartementet for å ta en endelig avgjørelse om Snøheimvegen. Regjeringen la i sitt forslag til statsbudsjett for 2018 opp til at bussløsningen langs Snøheimvegen skal bli permanent. En del av kunnskapsgrunnlaget for scenarie-rapporten var en spørreundersøkelse gjennomført blant lokalbefolkningen i alle de tilgrensende kommunene. Dette arbeidet gjøres nå allment tilgjengelig gjennom å utgi denne rapporten.

Prosjektet har mottatt finansiering fra en rekke aktører: Miljødirektoratet, Forsvarsbygg, Statkraft, Statnett, Jernbaneverket, Statens naturoppsyn, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Oppland fylkeskommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Dovrefjell nasjonalparkstyre, Dovre kommune, Lesja kommune, Rauma kommune, Nesset kommune, Sunndal kommune, Oppdal kommune, Villreinutvalget i Snøhetta, Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø, Dovre fjellstyre, Lesja fjellstyre, Nesset fjellstyre, Reinsutvalget i Sunndal, Oppdal bygdeallmenning, Statskog og DNT Oslo og omegn. De fleste av disse har deltatt i en styringsgruppe for prosjektet hvor Norsk villreinsenter nord har hatt sekretariatet og Miljødirektoratet v/ Vemund Jaren har hatt observatørstatus.

Trondheim, desember 2017

Frode Flemsæter

Prosjektleder, RURALIS Institutt for rural- og regionalforskning

Forsidefoto: Colourbox

---

² Gundersen, V., Strand, O., Flemsæter, F., Nerhoel, I., Thanem, A., og Wold, L. C. (2017). *Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen. Effekter på villrein, ferdsel og lokalsamfunn etter åtte års forskning*. NINA rapport 1313, Trondheim

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Innholdsfortegnelse.....	5
Tabelliste	6
Figurliste	7
Sammendrag	9
Summary	11
1. Innledning.....	13
2. Metode og gjennomføring.....	17
3. Resultater	21
3.1 Demografi og tilhørighet	21
3.2 Bruk og ferdsel	25
3.3 Holdninger til forvaltning, vern og tilrettelegging	30
3.4 Snøheimvegen og skyttelbussen	37
3.5 Tilrettelegging	40
3.6 Tillit til institusjoner.....	41
4. Konklusjon	43

Tabelliste

Tabell 1. Differanse mellom bruttoutvalg og nettoutvalg..... 19

Tabell 2. Gjennomsnittsskår på spørsmålet: «Nedenfor har vi listet opp noen institusjoner og aktører. På en skala fra 1 til 7, angi hvor stor tillit du personlig har til hver av disse når det gjelder utmarksforvaltning». «Vet ikke» er ekskludert..... 41

Figurliste

Figur 1. Friluftslivsaktiviteter respondentene oppgir at de driver jevnlig med.....	22
Figur 2. Betydningen av Dovrefjell/Sunndalsfjella i hverdagen i forbindelse med friluftsliv.....	23
Figur 3. Betydningen av Dovrefjell/Sunndalsfjella som diskusjon og samtaletema i hverdagen.....	23
Figur 4. Andel av lokalbefolkningen som er «delvis» eller «helt enig» i påstandene. De øvrige kategoriene er «både og», «delvis uenig» og «helt uenig»..	24
Figur 5. Svarfordelingen på spørsmålet: «Hvor stor betydning har de følgende forhold for deg: Nærhet til Dovrefjell/Sunndalsfjella?».	25
Figur 6. Rangert rekkefølge over steder respondentene oppgir at de har vært i løpet av de siste fem årene.	26
Figur 7. Andel som har vært på Dovrefjell/Sunndalsfjella i forbindelse med ulike aktiviteter i løpet av de siste fem årene. Rangert etter størrelse.....	27
Figur 8. Andel som har vært på Viewpoint Snøhetta i løpet av de siste to årene.....	28
Figur 9. Andelen som har benyttet skyttelbuss strekningen Hjerkinns – Snøheim.	28
Figur 10. Svarfordelingen på spørsmålet: «Har du i løpet av siste 2 årene....».	29
Figur 11. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: Dagens forvaltning av Dovrefjell/Sunndalsfjella».	30
Figur 12. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Statlige myndigheter bør ha en fremtredende rolle i forvaltningen av fjellet» (figur til venstre), og «Lokale myndigheter er best egnet til å forvalte fjellområdene» (figur til høyre).....	31
Figur 13. Andelen som er enig eller uenig i påstanden: «Det er viktig at bygdefolket har god tilgang til jakt- og fiskerettigheter i Dovrefjell/Sunndalsfjella». «Delvis» og «helt» er slått sammen. Øvrige kategorier er «både og», og «vet ikke».	32
Figur 14. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: At deler av Dovrefjell/Sunndalsfjella er vernet».	33
Figur 15. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: Et eventuelt fremtidig vern av området «gamle Hjerkinns skytefelt».	34
Figur 16. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Det er viktig å ta vare på villreinstammen i Dovrefjell og Sunndalsfjella».	35

Figur 17. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Det kan være greit for meg å velge andre turruter dersom forvaltningen oppfordrer til det på grunn av at det er viktig trekkvei for villrein».	36
Figur 18. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: At Snøheimvegen fortsatt ligger der».	37
Figur 19. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: Løsningen med skyttelbuss strekningen Hjerkin – Snøheim».	38
Figur 20. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Prøveordningen med skyttelbuss på strekningen Hjerkin – Snøheim bør bli en fast ordning».	39
Figur 21. Spørsmålsbatteri rundt tilrettelegging ved skogs- / fjellterreng. Andel som befinner seg på skårene 5-6-7.	40

Sammendrag

Lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella verdsetter fjellområdet høyt. Hele 92 prosent av respondentene er delvis eller helt enig i påstanden om at nærhet til fjell og utmark generelt er viktig for bosetning i bygda der de bor. Videre mener de fleste at Dovrefjell/Sundalsfjella gjør bygda der de bor mer attraktiv som bosted. Lokalbefolkningen har et forholdsvis vidt spekter av friluftsinnteresser og aktiviteter de driver med jevnlig, og en relativt stor andel oppgir at naturopplevelsene i Dovrefjell/Sundalsfjella er viktig i hverdagen. Undersøkelsen viser at fjellområdet og forvaltningen er et viktig samtaletema i lokalsamfunnene.

Snøhettaområdet virker å være det mest besøkte området også for lokalbefolkningen. Aursjøen, Grøvdalen, Åmotsdalen og Dalsida er andre populære steder blant lokalbefolkningen, naturlig nok knyttet til hvor man bor. Fotturer er den klart mest populære aktiviteten lokalbefolkningen benytter fjellområdet til, men også fiske, topturer, skiturer, bærturer og storviltjakt er alminnelige aktiviteter.

En forholdsvis stor andel av utvalget (ca. 4 av 10) har vært på Viewpoint Snøhetta i løpet av de siste to årene, selv om det er det store geografiske forskjeller knyttet til bosted. Befolkningen fra nærkommunene har i størst grad har besøkt denne attraksjonen. Relativt mange har også benyttet det nedlagte skytefeltet på Hjerkin til tur- og rekreasjonsområde de siste to årene, mens en relativt beskjeden andel har benyttet seg av skyttelbussen strekningen Hjerkin-Snøheim. Av lokalbefolkningen er det flest fra Follidal og Dovre som har benyttet seg av skyttelbusstilbudet. De fleste er jevnt over fornøyd med dagens forvaltning av Dovrefjell og Sunndalsfjella, og de fleste mener at det er lokale myndigheter som er best egnet til å forvalte fjellområdene. Det er imidlertid en betydelig andel som er enig i at statlige myndigheter bør ha en fremtredende rolle i forvaltningen av fjellet, og samtidig enige i at det er lokale myndigheter som er best egnet til å forvalte fjellområdene. Det er med andre ord ikke nødvendigvis et enten-eller-spørsmål, men at det heller er snakk om å få til en god ansvarsfordeling mellom lokalt og sentralt nivå.

En relativt stor andel oppgir at de er fornøyde med at deler av Dovrefjell og Sunndalsfjella er vernet, og de fleste oppgir at de er fornøyde med at det er nasjonalpark i Dovrefjell og Sunndalsfjella. Villreinstammen fremstår som svært viktig for lokalbefolkningen, og de aller fleste mener det er viktig å ta vare på villreinen. 64 prosent synes det også er greit å velge andre turruter hvis forvaltningen oppfordrer til det av hensyn til villreinen. Hensynet til villreinen verdsettes altså temmelig høyt, og betydningen av villrein fremstår som større enn betydningen av moskusen.

Godt over halvparten av respondentene i undersøkelsen kan karakteriseres som fornøyde med at Snøheimvegen fortsatt ligger der, mens i underkant av 1 av 10 er misfornøyd med dette. Flertallet i lokalbefolkningen ønsker med andre ord ikke at Snøheimvegen tilbakeføres til naturen. Holdninger knyttet til løsningen med skyttelbussen Hjerkin-Snøheim er imidlertid noe mer nyansert og variert. Noen er ikke fornøyd med løsningen, mens andre er svært fornøyd. Omtrent halvparten av respondentene i undersøkelsen er enig i påstanden om at prøveordningen med skyttelbussen bør bli en fast ordning, noe den nå blir.

Når det gjelder tilrettelegging i naturen generelt, trekker respondentene frem merking av stier, god skilting ved stistart og stikryss, samt at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr som positivt. At det eksisterer hytter med matservering, samt tilrettelagte leirplasser med do, ved og bål, later til å være av mindre betydning. En viss tilrettelegging virker med andre ord som viktig for lokalbefolkningen.

Når det gjelder lokalbefolkningens tillit til institusjoner med viktige roller i utmarksforvaltningen, er tilliten størst til de lokale fjellstyrene i kommunene. Kategorien «Naturvernorganisasjoner» og Miljødirektoratet har noe mindre tillit, men befinner seg relativt nøytralt på skalaen.

Summary

This report shows the results from a survey among the population of the municipalities surrounding the Norwegian mountain area Dovrefjell and Sunndalsfjella (n=815). The mountain area has a high recreational value and it is an area of great environmental significance, in particular as a vital habitat for wild reindeer. The results from the survey shows that the locals appreciate the mountain area to a very high degree. It offers outdoor activities and nature experiences, and it appears as a topic for conversation for a large share of the population. In other words, the mountain area clearly enriches the communities in the municipalities surrounding Dovrefjell and Sunndalsfjella.

The mountain area is a vital habitat for the wild reindeer, which Norway has an international responsibility to protect. The wild reindeer are highly valued by the locals, and many are pleased with the nature resource management. Most of the locals seem to accept having to adapt to conservation measures in order to protect the wild reindeer. As regards nature resource management, locals have the highest confidence in the local mountain management boards, and the tendency is that local management of the mountain area is considered important. This does not necessarily mean they wish to exclude the involvement of central authorities.

1. Innledning

Helt siden slutten av siste istid, da villreinen fulgte iskanten opp gjennom Europa og til Norge, har Dovrefjell og Sunndalsfjella vært leveområde for villreinen. For de første menneskene i Norge var villreinen en viktig kilde til mat, og det er funnet spor etter menneskelig aktivitet i dette fjellområdet som er 9000 år gamle. Gjennom historien har fjellet tjent mange hensikter for lokalbefolkningen, og etterhvert også for folk over hele landet, og til og med ut over landets grenser. Fra vakre og lune seterdaler til et særs karrig høyfjellsområde, har fjellet en rekke ressurser som mennesker vet å ha utnyttet. I vest har vi et fuktig klima som skaper et frodig landskap som villreinen vet å utnytte i sommermånedene. Mot øst finner vi et tørrere klima som villreinen oppsøker når det går mot vinter. Jakt og landbruk har det vært drevet i uminnelige tider, og fortsatt er Dovre og Sunndalsfjella både et mye brukt jaktterreng og vi finner mange viktige beiteområder, spesielt for sau. Fjellområdet har alltid hatt flere viktige transportruter mellom nord og sør, og øst og vest i landet, lenge før Dovrebanen ble åpnet i 1921 og veien over fjellet fikk Europaveistatus (E6) i 1956. Den vakre naturen tiltrakk seg turister så tidlig som på 1800-tallet – først fra den urbane overklassen som søkte adspredelse og ro fra det travle bylivet, og senere fra et bredere lag av befolkningen. I tillegg til flere turisthytter som har eksistert i lang tid, har gjenåpningen av Snøheim turisthytte befestet fjellet som reisemål for friluftsglade folk fra inn- og utland.

Siden tidlig på 1920-tallet har det vært militær aktivitet i hjertet av Dovrefjell. Nå er skytefeltet nedlagt, og det foregår en storstilt naturrestaurering der alle spor fra den militære aktiviteten blir fjernet. I stedet for å høre bomber gjalle, kan man nå gå seg en tur opp til utsiktspunktet «Viewpoint Snøhetta», prisbelønt bygg tegnet av arkitektfirmaet Snøhetta, og skue innover et område der kulturspor blir fjernet til fordel for å søke å gjenskape et naturlandskap. Malmfunn ble gjort ved Hjerkin på 1920-tallet, og gruvevirksomhet her eksisterte i perioden 1969-1993. Heller ikke sporene etter gruvevirksomhet ser vi mange av i dag. Mens E6 og jernbanen har skapt

en barriere mellom villreinen i Rondane og Snøhetta, så skapte byggingen av Aursjødammen en nesten tilsvarende barriere som har skilt Snøhetta-stammen i en østlig og vestlig del. Veiene som kom med Aursjøutbyggingen førte også med seg mer ferdsel og hyttebygging i fjellet.

Dette er bare noe av det som har foregått og som fortsatt foregår i Dovrefjell og Sunndalsfjella, og som har gitt fjellområdet den posisjonen den har i dag, både for lokalbefolkningen og landet forøvrig. Dette har gjort at mange har meninger om hvordan fjellområdet best skal forvaltes. Hvilke verdier skal forvaltningen baseres på? Hvem skal bestemme over fjellet? Hvordan skal ulike interessegrupper bli hørt og tatt hensyn til? Disse og andre spørsmål har vi belyst gjennom et mangeårig forskningsprosjekt³.

De sju kommunene Oppdal, Folldal, Dovre, Lesja, Rauma, Nesset og Sunndal omkranser fjellområdet, og har alle viktige innfallsporter til fjellet og befolkningen i disse kommunene har alle mer eller mindre kjennskap og forhold til ulike deler av fjellområdet. Mens det er forsket mye på villreinen, på turistenes bruk av området og på næringsutvikling, så har betydningen av fjellområdene for folk som bor i nærområdene og som ikke har direkte næringsinteresser eller er involvert i ulike organisasjoner og institusjoner, vært forsket mindre på. Derfor gjennomførte Norsk senter for bygdeforskning, nå RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning, vinteren 2016 en undersøkelse om lokalbefolkningens forhold til Dovrefjell og Sunndalsfjella. Undersøkelsen var en del av et større forskningsprosjekt om villrein, ferdsel og forvaltning, som er gjennomført i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Norsk villreinsenter. På grunn av at forskningsarbeidet delvis

---

³ Strand, O., Flemsæter, F., Gundersen, V., & Rønningen, K. (2013). *Horisont Snøhetta*. Trondheim.

Gundersen, V., Strand, O., Flemsæter, F., Nerhoel, I., Thanem, A., & Wold, L. C. (2017). *Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen. Effekter på villrein, ferdsel og lokalsamfunn etter åtte års forskning*. Trondheim

er bestilt som beslutningsgrunnlag for forvaltningen av Snøheimvegen og gamle Hjerkinnskytefelt, så er nettopp disse områdene ekstra vektlagt i undersøkelsen.

Resultatene fra undersøkelsen inngikk som en del av beslutningsgrunnlaget da Regjeringen høsten 2017 la fram et forslag for Stortinget om at skyttelbusløsningen fra Hjerkinnskytefelt til Snøheim, som har vært testet ut noen år nå, skal bli permanent. Dette vedtaket fattes på bakgrunn av forskningen som RURALIS og NINA har gjennomført i løpet av de siste ti årene. Gjennom denne undersøkelsen har altså lokalbefolkningen fått en tydeligere stemme i både forskningen og forvaltningen av fjellområdene og lokalsamfunnene.

Hensikten med denne rapporten er å presentere resultatene fra spørreundersøkelsen som helhet. Målet er blant annet å synliggjøre hvilken betydning Dovrefjell og Sunndalsfjella har for lokalbefolkningen i kommunene rundt fjellområdet. Videre synliggjør rapporten lokalbefolkningens bruk av fjellområdet, deres holdninger til forvaltningen, vern og tilrettelegging, og synspunkter/holdninger knyttet til skyttelbussen, Snøheimvegen og villreinen. Denne rapporten verken tolker eller diskuterer resultatene i særlig grad. Ytterligere diskusjoner, analyser og tolkninger av resultatene vil bli gjort i andre publikasjoner.

2. Metode og gjennomføring

En invitasjon for å delta i spørreundersøkelsen om Dovrefjell og Sunndalsfjella ble sendt ut til et tilfeldig utvalg av voksne personer bosatt i kommunene Oppdal, Folldal, Dovre, Lesja, Rauma, Nettet og Sunndal vinteren 2016. Undersøkelsen ble gjennomført som en web-undersøkelse, men med postal rekruttering av respondentene. Dette innebar at respondentene som ble trukket ut til å delta i undersøkelsen mottok et brev i posten med informasjon og videre invitasjon til å delta i undersøkelsen. I invitasjonsbrevet fikk de oppgitt en web-adresse og en unik ID hvor de ved hjelp av mobil, nettbrett eller PC kunne logge inn og gjennomføre undersøkelsen. Valg av metodedesign ble gjort på bakgrunn av målet om å oppnå et representativt utvalg av lokalbefolkningen, samt kostnader knyttet til gjennomføring av undersøkelsen. Gjennomføring av utsendelsen av undersøkelsen ble gjort av Sentio Research, hvor utvalget ble trukket av Machit, som er en profesjonell adressedatabaseaktør.

Av 2800 utsendte invitasjoner var det etter én hovedutsendelse og én påminnelse 815 respondenter som hadde gjennomført undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 29,7 prosent, og er omtrent som vi forventet i forkant av undersøkelsen. Så fremt det ikke foreligger systematiske forskjeller knyttet til hvem som har gjennomført undersøkelsen og ikke, representerer dette en analytisk tilfredsstillende størrelse.

Selv om en utvalgsskjevhet kan skje i utvalgstrekkningen som følge av tilfeldigheter (utvalgsvarians), kan man forvente at de personene som trekkes ut normalt ikke skiller seg systematisk fra de som *ikke* trekkes ut, og dette vil erfaringsmessig være små skjevheter⁴. Det som i større grad kan medføre skjevheter og potensielt kan være et større problem, er relatert til hvem som velger å svare på undersøkelsen og ikke. Det kan for eksempel være et potensielt problem at eldre respondenter ikke svarer på

---

⁴ Adam, S. og Vrålstad, S. (2014), *Levekårsundersøkelsen om helse, omsorg og sosial kontakt 2012*. Statistisk sentralbyrå, Oslo

undersøkelsen på bakgrunn av teknologiske begrensninger. Det er derfor viktig å rette oppmerksomheten mot avvikene mellom bruttoutvalget (de undersøkelsen ble sendt ut til) og nettoutvalget (de som har gjennomført undersøkelsen). Dette for å avdekke eventuelle systematiske forskjeller ved ulike kjennemerker.

Tabell 1 viser differansen mellom bruttoutvalget og nettoutvalget for kjønn, alder og kommunebosted. Tabellen viser at det er størst utslag av skjevhet ved kjønn, hvor menn er noe overrepresentert sammenlignet med kvinner. Dette er en tendens man også kan observere i andre tilfeller ved forvaltningsspørsmål knyttet til utmark, hvor menn er overrepresentert⁵.

---

⁵ Lundberg, A.K.A (2017), *Handling legitimacy challenges in conservation management: case studies of collaborative governance in Norway*. PhD avhandling. NMBU, Ås

Tabell 1. Differanse mellom bruttoutvalg og nettoutvalg. I prosent.

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Differanse netto - brutto
Kjønn, andel menn	59.25	66.01	6.76
Alder, andel fra aldersgruppe			
Under 30 år	5.43	2.7	-2.73
30-39 år	14.61	12.52	-2.09
40-49 år	19.61	20.98	1.37
50-59 år	20.39	24.79	4.4
60-69 år	19.96	23.93	3.97
70-79 år	13.71	11.66	-2.05
80 år +	6.29	3.44	-2.85
Geografi, andel fra kommune			
Folldal	7.14	8.47	1.33
Dovre	10.71	11.53	0.82
Lesja	8.93	9.33	0.4
Rauma	21.43	18.53	-2.9
Neset	12.5	11.53	-0.97
Sunnal	21.43	21.6	0.17
Oppdal	17.86	19.02	1.16

Alder er i tabellen inndelt i aldersgrupper for å få et mer nyansert bilde av hvilke aldersgrupper som har besvart undersøkelsen og ikke. Det er ikke noe utpreget bilde at eldre respondenter i stor grad faller fra undersøkelsen, mens det er de yngre som svarer. Vi kan observere at de i alderen 40 – 69 år er noe overrepresentert, mens de

under 40 år og over 70 år er noe underrepresentert. Likevel er det verdt å merke seg at nettoutvalget har 11,6 prosent i aldersgruppen 70-79 år, til sammenligning med bruttoutvalget på 13,7 prosent. Med andre ord er denne aldersgruppen godt representert. Noe av forskjellene i alder kan antakelig tilskrives begrensninger rundt tilgang til og erfaringer med PC, mobil eller nettbrett blant de eldste, selv om det antakelig også her, som ved kjønn, har sammenheng med interesse. Dette ser vi særlig ved at de yngste i aldersgruppen under 30 år er noe underrepresentert.

Det er relativt sett marginale avvik knyttet til kommunebosted hos respondentene. Vi ser at blant annet Folldal og Oppdal har en liten overvekt sammenlignet med bruttoutvalget, mens Rauma er noe underrepresentert. Likevel er forskjellene relativt marginale, og anses ikke som problematiske. Selv om det er noe avvik mellom brutto og nettoutvalget, kan vi vanskelig se noen store og systematiske konsekvenser disse avvikene medfører.

Det kan imidlertid tenkes at de som velger å delta i undersøkelsen i større grad er engasjert i problematikk og utfordringer knyttet til Dovrefjell og Sunndalsfjella, sammenlignet med de som ikke deltok i undersøkelsen. Dette er imidlertid et problem ved de fleste spørreundersøkelser. Selv om man ikke kan kontrollere for slike potensielle feilkilder, er det nyttig å reflektere over dette i tolkningen av resultatene.

Som generell konklusjon vurderer vi at undersøkelsen gir et godt bilde av lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella.

3. Resultater

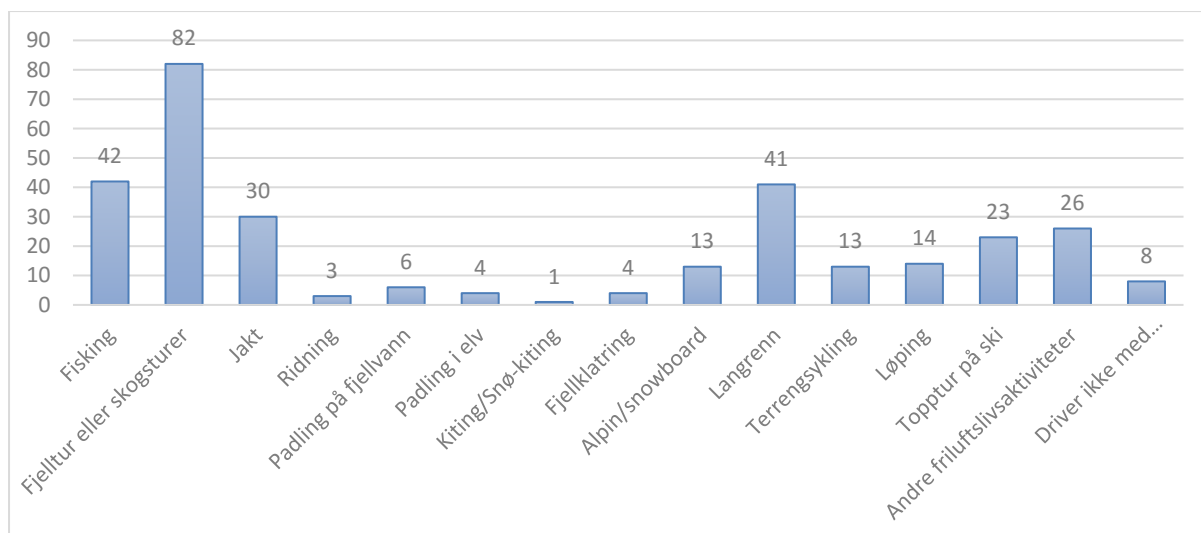
3.1 Demografi og tilhørighet

Gjennomsnittsalderen på respondentene er 55 år, hvor 34 prosent er kvinner og 66 prosent er menn. 62 prosent rapporterer at de har tilbrakt hele eller mesteparten av oppveksten i kommunen de bor i, mens i underkant av 33 prosent rapporterer at de ikke har oppvokst i kommunen de bor i. 5 prosent rapporterer at kun deler av oppveksten er tilbrakt i kommunen de bor i.

Fordi Snøheimvegen og gamle Hjerkinnskytefelt har et spesielt søkelys i denne forskningen ble respondentene bedt om å angi avstand til Hjerkinnskytefelt med bil. Medianavstanden til Hjerkinnskytefelt framkom som 90 minutter⁶. Variasjonene er naturlig nok store i avstand til Hjerkinnskytefelt, hvor Folldal, Dovre, Lesja og Oppdal er de kommunene som ligger nærmest Hjerkinnskytefelt, mens Rauma, Nesset og Sunndal ligger lenger unna. Det er med andre ord relativt store variasjoner i avstanden til Hjerkinnskytefeltområdet og dermed Snøheimvegen, Snøhetta og Viewpoint Snøhetta. Variasjoner i holdninger knyttet til forvaltningsprosesser ved Hjerkinnskytefeltområdet kan i noen tilfeller være geografisk betinget, og relatert til avstand. Det er derfor nyttig å se nærmere på variasjoner mellom kommuner.

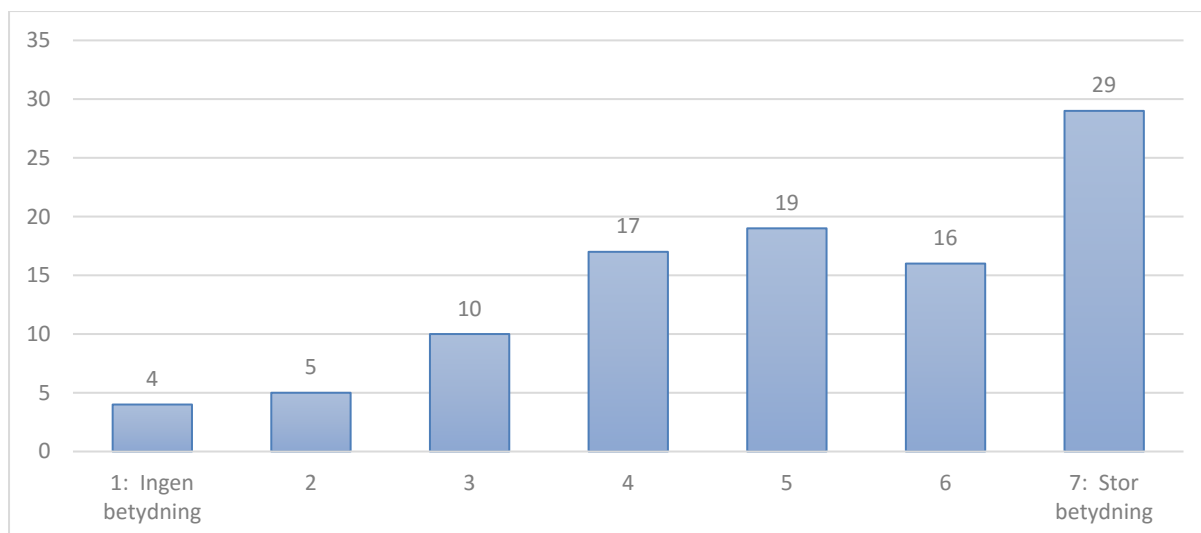
---

⁶ I en rangert rekkefølge er medianavstanden den midterste rapporterte verdien. Medianavstanden er her oppgitt, og ikke gjennomsnittsavstanden, som følger av at gjennomsnitt i stor grad blir påvirket av de få respondentene som bor lengst unna.

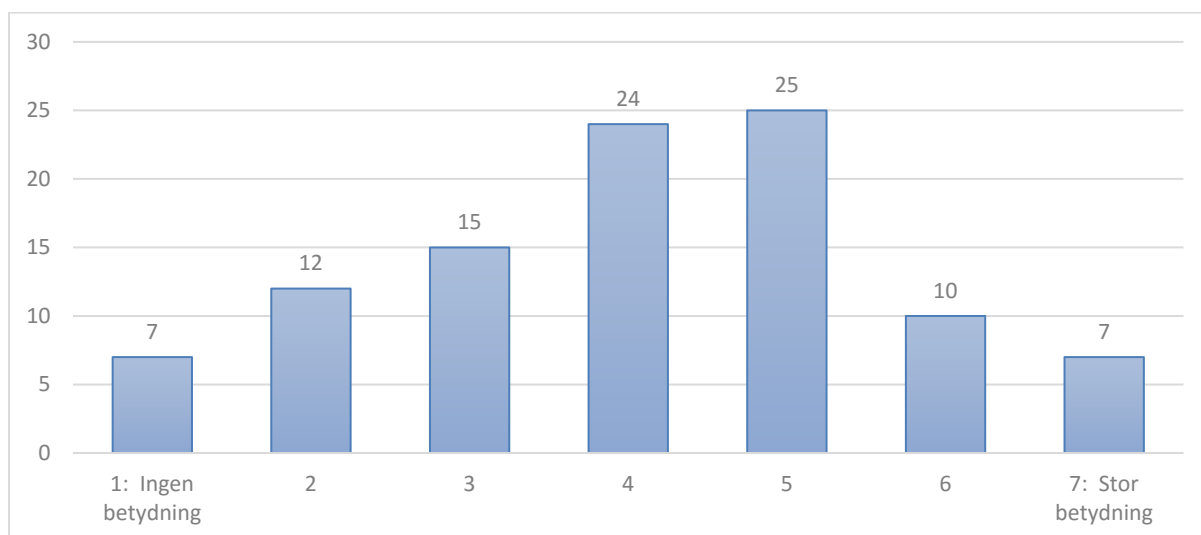
Figur 1. Friluftslivsaktiviteter respondentene oppgir at de driver jevnlig med. I prosent.

Figur 1 viser at over 8 av 10 «jevnlig» driver med fjelltur eller skogsturer. Videre er fisking, jakt og langrenn aktiviteter en relativt stor andel av respondentene oppgir at de driver med jevnlig. 23 prosent oppgir at de driver med topptur på ski, mens 14 prosent oppgir at de driver med løping og 13 prosent med terrengsykling. Selv om mer tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som fjelltur, fisking og jakt er godt representert, er det også mange som driver med mer «moderne» friluftslivsaktiviteter. 38 prosent oppgir at de driver jevnlig med enten elvepadling, kiting, fjellklatring, terrengsykling, løping eller topptur på ski.

Figur 2. Betydningen av Dovrefjell/Sunnalsfjella i hverdagen i forbindelse med friluftsliv. I prosent.

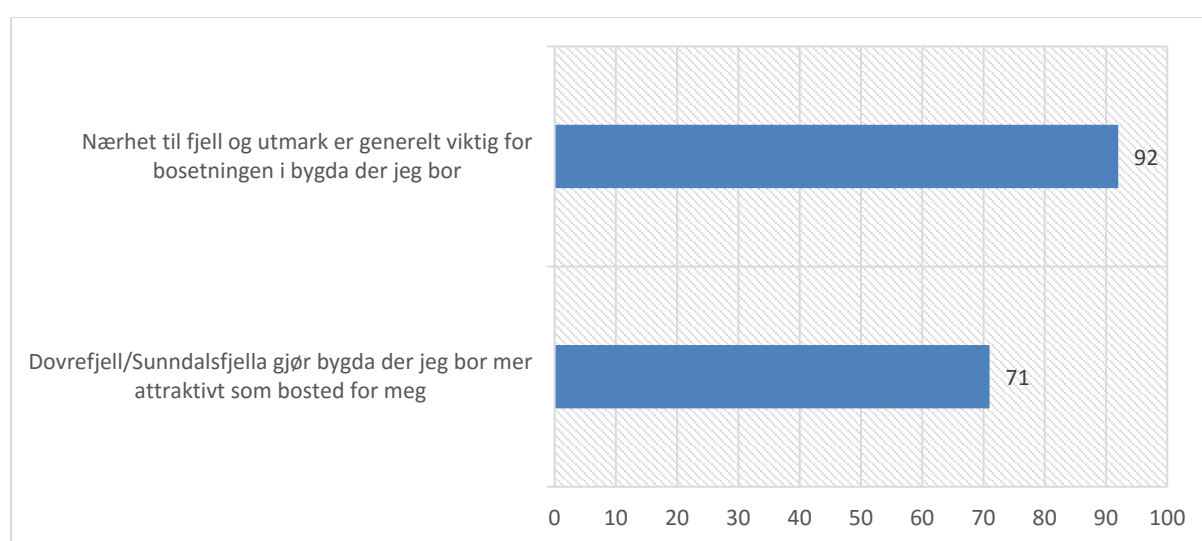
Selv om Dovrefjell og Sunndalsfjella omfavner et vidt område, viser Figur 2 at fjellområdet fremstår som viktig for lokalbefolkningen i forbindelse med friluftsliv. Fjellområdet fremstår som viktigere i forbindelse med friluftsliv for Dovre og Sunndal enn for Oppdal, og mindre viktig for Nesset og Rauma.

Figur 3. Betydningen av Dovrefjell/Sunnalsfjella som diskusjon og samtaletema i hverdagen. I prosent.

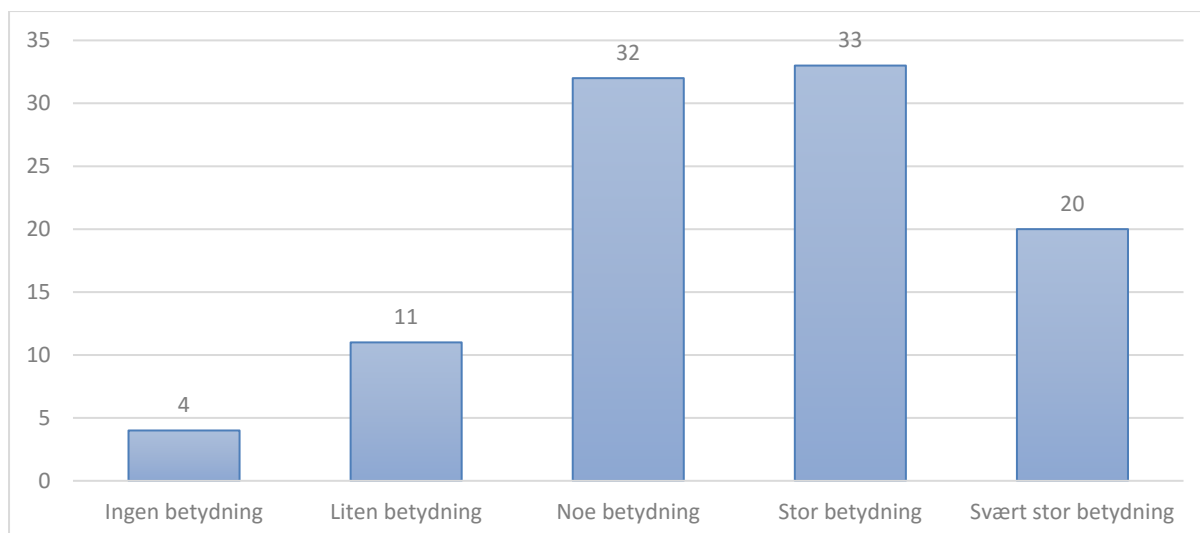
Figur 3 viser at Dovrefjell og Sunndalsfjella er av en relativt stor betydning i diskusjon og samtale tema blant lokalbefolkningen. Fjellet synes likevel å skape mer engasjement blant menn enn blant kvinner, og mer blant eldre enn yngre. Personer fra Nesset, Rauma og Sunndal oppgir at Dovrefjell/Sundalsfjella har mindre betydning i diskusjon og samtale tema sammenlignet med de fra Oppdal, mens det videre ikke er forskjeller mellom de øvrige kommunene⁷. De som rapporterer at de «jevnlige» driver med fjelltur eller skogsturer, oppgir at Dovrefjell og Sunndalsfjella har en større betydning som samtale tema enn de som ikke driver med disse aktivitetene «jevnlige».

Figur 4. Andel av lokalbefolkningen som er «delvis» eller «helt enig» i påstandene. De øvrige kategoriene er «både og», «delvis uenig» og «helt uenig». I prosent.

Lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella verdsetter fjellområdet høyt. Hele 92 prosent av respondentene er delvis eller helt enig i påstanden om at nærhet til fjell og utmark generelt er viktig for bosetning i bygda der de bor. Videre mener 71 prosent at Dovrefjell/Sundalsfjella gjør bygda der de bor mer attraktiv som bosted.

⁷ Årsaken til at vi sammenligner med Oppdal er på bakgrunn av at analysene (regresjonsanalyse) forutsetter at man har en referansekategori.

Figur 5. Svarfordelingen på spørsmålet: «Hvor stor betydning har de følgende forhold for deg: Nærhet til Dovrefjell/Sunnalsfjella?». I prosent.

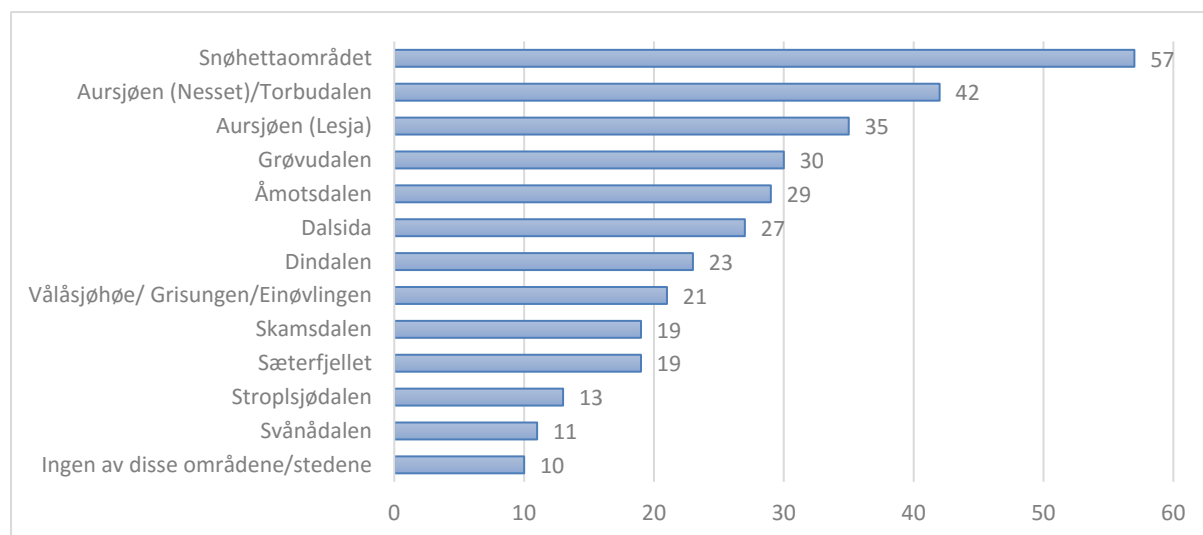
Nærhet til Dovrefjell/Sunnalsfjella virker å være av stor betydning for lokalbefolkningen. Figur 5 viser at 53 prosent mener nærhet til Dovrefjell/Sunnalsfjella er av stor eller svært stor betydning. 15 prosent oppgir at det har liten eller ingen betydning, mens 32 prosent mener det har noe betydning. I undersøkelsen fikk respondentene også spørsmål om betydningene naturopplevelsene på Dovrefjell/Sunnalsfjella har. 58 prosent oppgir at dette har stor eller svært stor betydning, 30 prosent at det har noe betydning, mens 12 prosent oppgir at det har liten eller ingen betydning. Med andre ord later lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunnalsfjella til å verdsette fjellområdet høyt, både når det gjelder nærhet til fjellområdet generelt, men også i forhold til naturopplevelsene.

20 prosent av utvalget rapporterer at de har hytte eller seter i Dovrefjell eller Sunnalsfjella.

3.2 Bruk og ferdsel

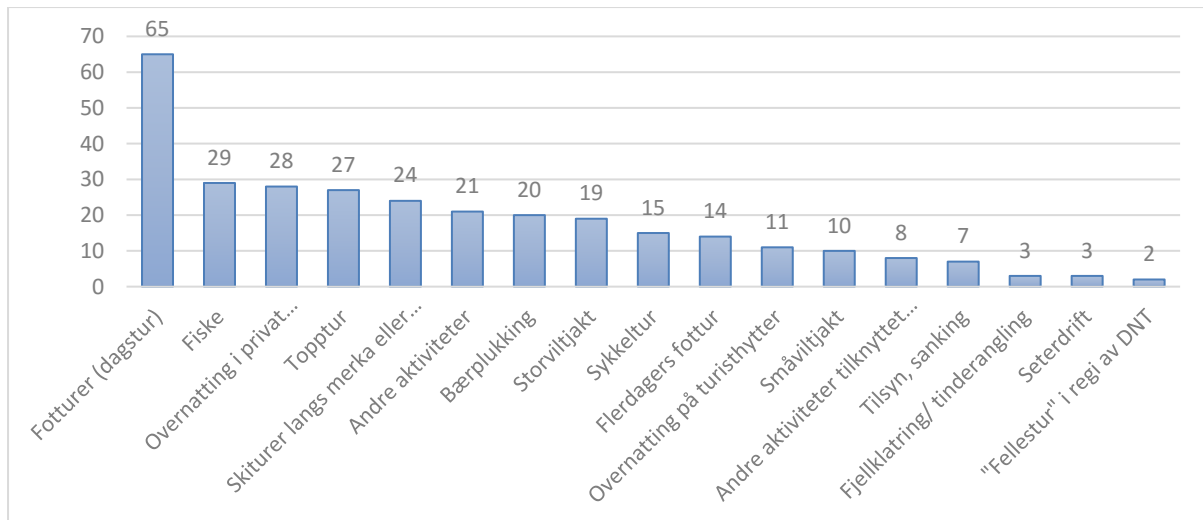
Over halvparten av utvalget oppgir at de har vært i «Snøhettaområdet» i løpet av de siste fem årene. Videre er det innbyggere fra Dovre og Folldal som i størst grad har vært i Snøhettaområdet, etterfulgt av innbyggere fra Oppdal og Lesja. Sunndal, Rauma

og Nettet er de kommunene hvor færrest har besøkt Snøhettaområdet i løpet av de siste fem årene, noe som følger den geografiske nærheten til området. Av de som oppgir at de har besøkt Snøhetta i løpet av de siste fem årene, oppgir de fleste at de har vært der flere ganger. 9 prosent oppgir at de kun har vært der en gang, mens 23 prosent oppgir at de har vært i Snøhettaområdet to til fire ganger i løpet av de siste fem årene. 25 prosent oppgir at de har vært der fem eller flere ganger.

Figur 6. Rangert rekkefølge over steder respondentene oppgir at de har vært i løpet av de siste fem årene. I prosent.

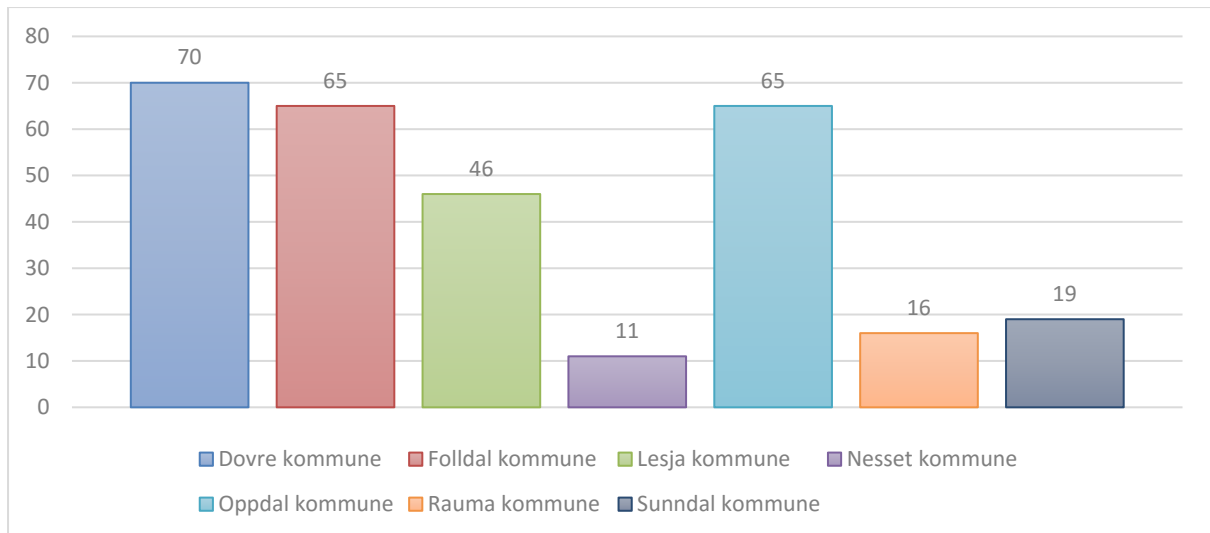
Aursjøen (Nettet) / Torbudalen følger etter Snøhettaområdet, og her er det hovedsakelig befolkningen fra Nettet og Sunndal som oppgir at de har vært. Som ved Snøhettaområdet er dette et område som ofte er besøkt flere ganger blant de som har vært der. Videre følger Aursjøen (Lesja), Grøvdalen og Åmotsdalen. Kun 10 prosent oppgir at de ikke har vært på noen av stedene som er oppgitt i løpet av de siste fem årene.

Figur 7. Andel som har vært på Dovrefjell/Sunndalsfjella i forbindelse med ulike aktiviteter i løpet av de siste fem årene. Rangert etter størrelse. I prosent.

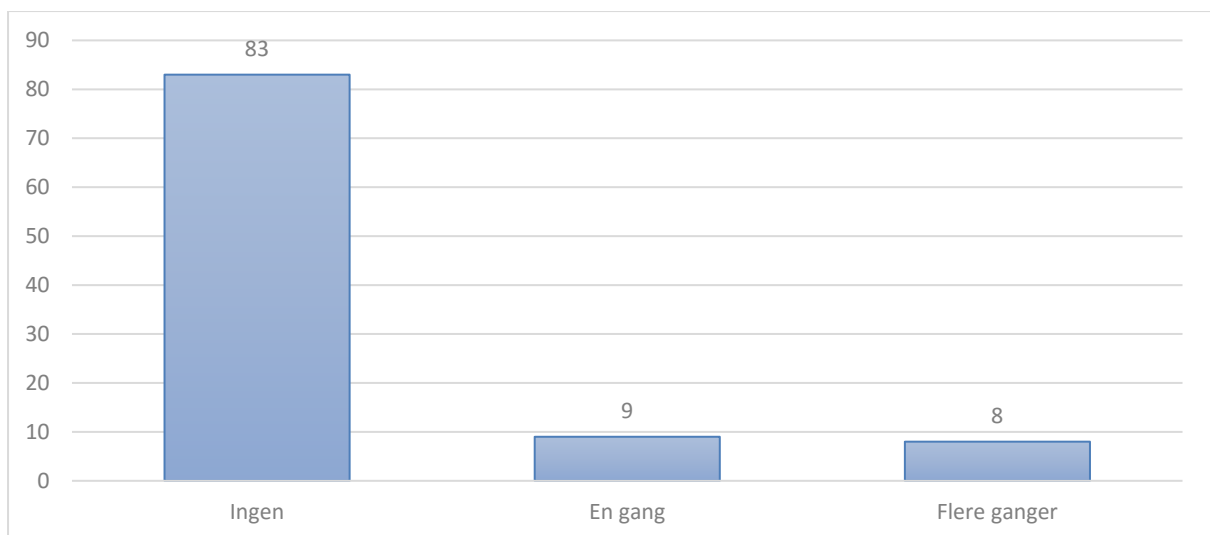
Figur 7 viser at 65 prosent av utvalget rapporterer at de har besøkt Dovrefjell/Sunndalsfjella i forbindelse med fotturer. Videre følger aktiviteter som fiske, overnatting i privat hytte, toppturer, skiturer, bærplukking og storviltjakt. Ikke overraskende er det veldig få som har vært på «fellestur» i regi av DNT. Figur 8 viser andelen av utvalget som har vært på Viewpoint Snøhetta i løpet av de siste to årene. Totalt rapporterer 38 prosent av utvalget at de har vært på Viewpoint Snøhetta i løpet av de siste to årene (vises ikke i figuren), men som vi kan lese av figuren er det store variasjoner mellom kommunene. Av de som har vært på Viewpoint Snøhetta i løpet av de siste to årene, er de fleste fra Dovre, Folldal og Oppdal, etterfulgt av Lesja. Videre er det færre fra Nesset, Rauma og Sunndal.

15 prosent av utvalget rapporterer at de har vært på Viewpoint Snøhetta kun en gang, mens 18 prosent rapporterer at de har vært der mellom to og fire ganger i løpet av de siste to årene. 5 prosent oppgir at de har vært på Viewpoint Snøhetta mer enn fem ganger.

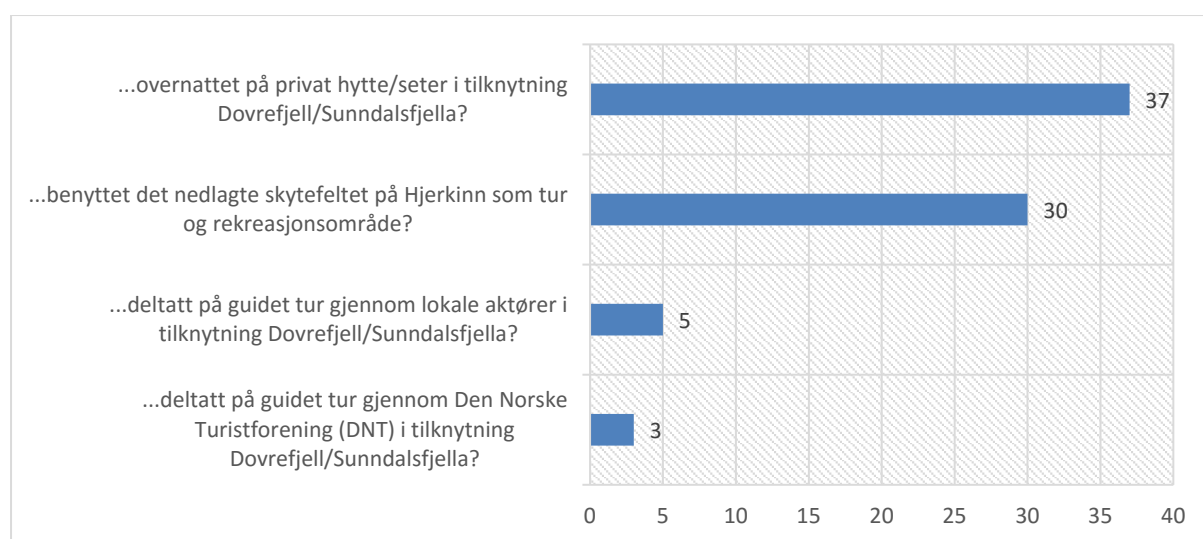
Figur 8. Andel som har vært på Viewpoint Snøhetta i løpet av de siste to årene. I prosent.

I løpet av de siste to årene har 20 prosent av utvalget vært på dagstur til Snøheim turisthytte, noe vi anser som en relativt høy andel. De færreste har overnattet på Snøheim Turisthytte i løpet av de siste to årene (4 prosent). Når det gjelder den konkrete bruken av området direkte knyttet til Snøheimvegen de siste årene så er den relativt beskjeden, men naturlig nok størst i kommunene nærmest Hjerkin.

Figur 9. Andelen som har benyttet skyttelbuss strekningen Hjerkin – Snøheim. I prosent.

Figur 9 viser andelen i utvalget som har benyttet seg av skyttelbuss strekningen Hjerkin-Snøheim. 17 prosent oppgir at de har benyttet seg av skyttelbussen i løpet av de siste to årene. Blant disse har omtrent halvparten benyttet seg av bussen mer enn en gang. Av de som har benyttet seg av skyttelbussen, er flest fra Dovre og Folldal, der 1/3 av respondentene oppgir at de har benyttet seg av skyttelbussen. Videre følger Oppdal, hvor rundt 1/5 av respondentene har benyttet seg av skyttelbussen. Naturlig nok har bosatte i Lesja, Rauma, Sunndal og Nesset benyttet seg minst av skyttelbussen.

Figur 10. Svarfordelingen på spørsmålet: «Har du i løpet av siste 2 årene....». I prosent.

37 prosent av respondentene oppgir at de har overnattet på privat hytte/seter i tilknytning Dovrefjell/Sunndalsfjella (Figur 10). Personer fra Folldal og Rauma har mindre sannsynlighet for å ha overnattet i privat hytte/seter i tilknytning Dovrefjell/Sunndalsfjella sammenlignet med de fra Oppdal. Personer fra Lesja og Sunndal har større sannsynlighet for å ha overnattet i en privat hytte/seter i løpet av de siste to årene sammenlignet med personer fra Oppdal, mens det er ingen forskjell mellom Oppdal og Dovre.

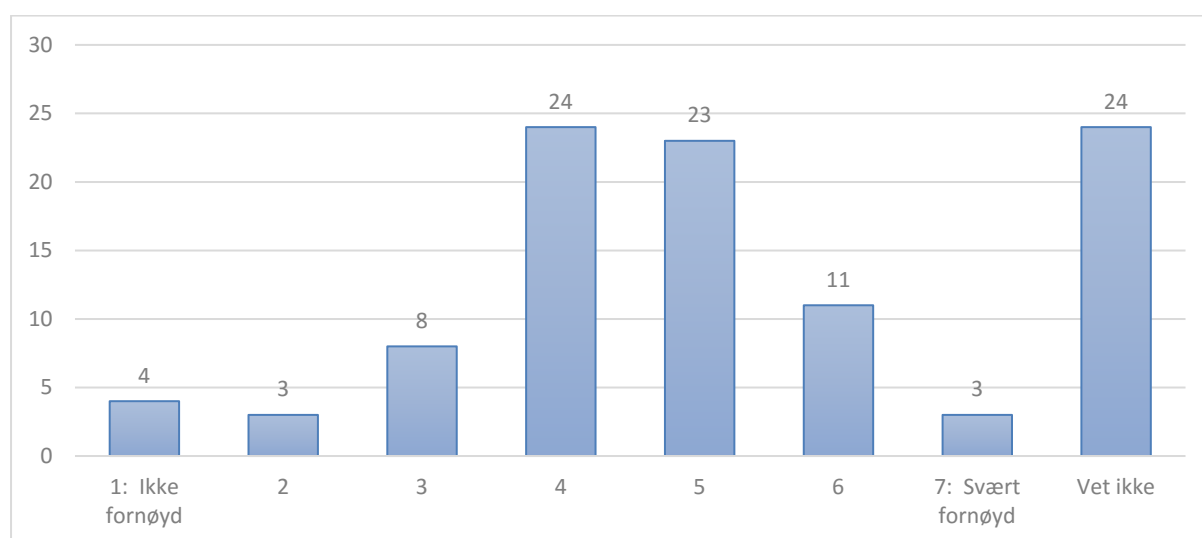
Når det gjelder bruk av det nedlagte skytefeltet på Hjerkin som tur og rekreasjonsområde, rapporterer 30 prosent at de har benyttet dette området til tur

og rekreasjonsområde i løpet av de siste to årene. 13 prosent har benyttet det til dette formålet kun en gang, mens 11 prosent rapporterer at de har benyttet det mellom to og fire ganger. 9 prosent rapporterer at de har benyttet det mer enn fem ganger i løpet av de siste to årene. Personer fra Dovre og Folldal som benytter det nedlagte skytefeltet i størst grad, mens Nesset, Rauma og Sunndal har minst sannsynlighet for å ha benyttet seg av området.

Kun 5 prosent av utvalget har deltatt på guidet tur gjennom lokale aktører i tilknytning Dovrefjell/Sunndalsfjella, og 3 prosent har deltatt på guidet tur gjennom Den Norske Turistforeningen (DNT) i tilknytning Dovrefjell/Sunndalsfjella.

3.3 Holdninger til forvaltning, vern og tilrettelegging

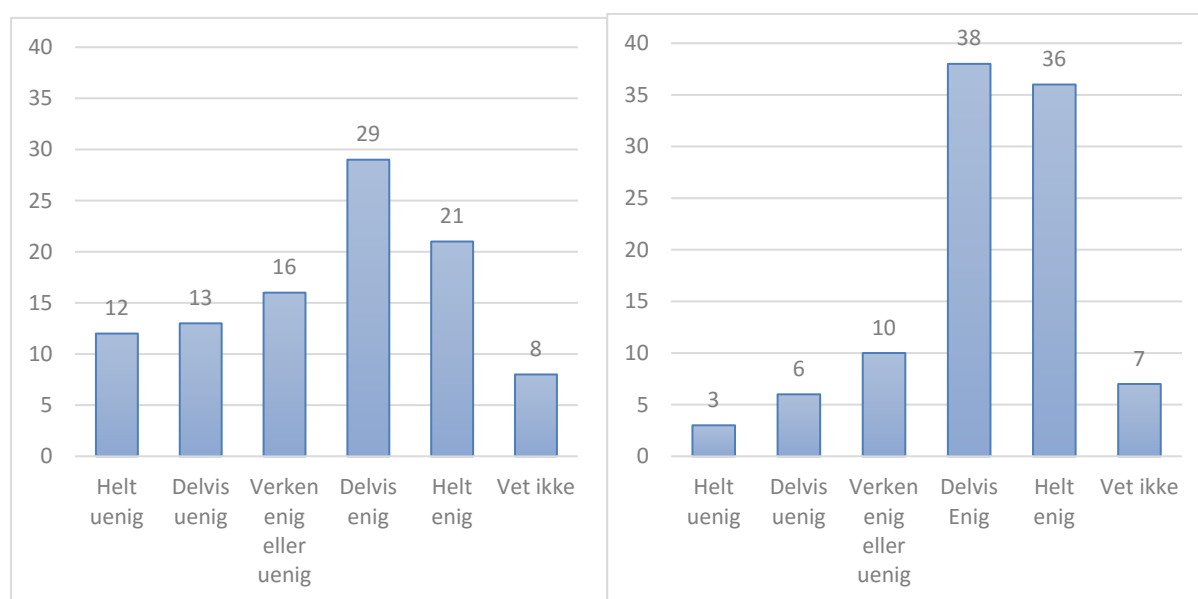
Forvaltning

Figur 11. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: Dagens forvaltning av Dovrefjell/Sunndalsfjella».

De fleste er jevnt over fornøyd med dagens forvaltning av Dovrefjell og Sunndalsfjella. Det kan vi observere i Figur 11, som baserer seg på spørsmål om hvor fornøyd man er med dagens forvaltning av Dovrefjell og Sunndalsfjella. På skalaen fra 1 til 7, befinner 37 prosent seg på den øvre delen av skalaen, mens kun 15 prosent befinner seg på

nedre del av skalaen. Kvinner er signifikant mer fornøyd med forvaltningen enn menn, og de fra Nesset, Rauma og Sunndal er signifikant mer fornøyd med forvaltningen enn de fra Oppdal. Det er imidlertid verdt å merke seg at 24 prosent svarer «vet ikke» på spørsmålet om dagens forvaltning av Dovrefjell/Sunddalsfjella. Av andelen som svarer «vet ikke» er flest fra Rauma. Selv om spørsmålet involverer hele området, kjennetegnes de som svarer «vet ikke» med at de i mindre grad har vært på Snøhetta i løpet av de siste 5 årene.

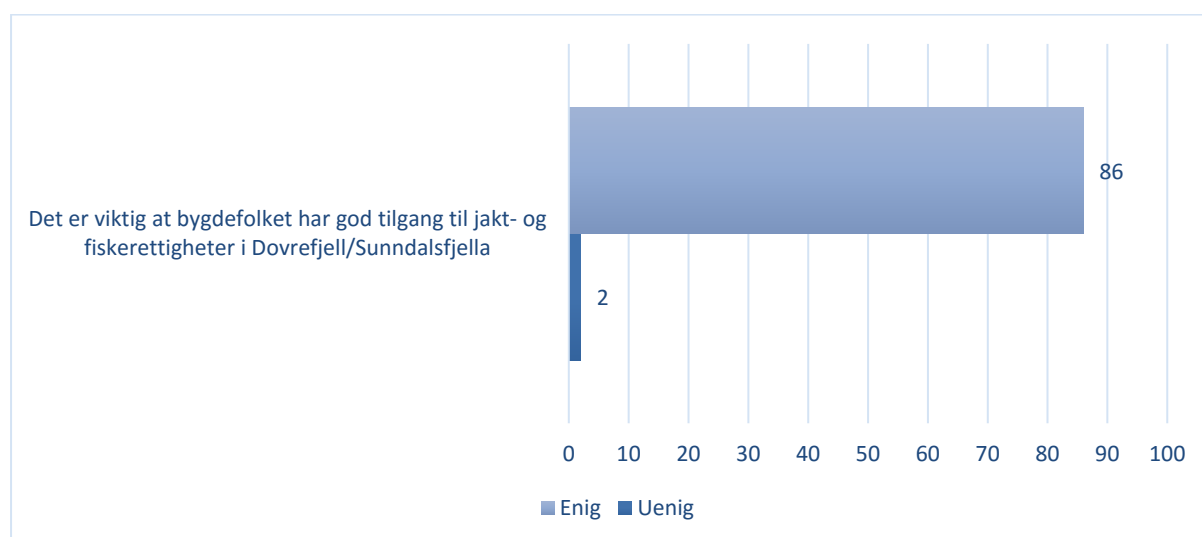

Figur 12. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Statlige myndigheter bør ha en fremtredende rolle i forvaltningen av fjellet» (figur til venstre), og «Lokale myndigheter er best egnet til å forvalte fjellområdene» (figur til høyre). I prosent.

Figur 12 viser hvordan utvalget tar stilling til to påstander knyttet til forvaltningen av fjellområdene. 50 prosent er delvis eller helt enig i påstanden om at «statlige myndigheter bør ha en fremtredende rolle i forvaltningen av fjellet». Til sammenligning er 25 prosent delvis eller helt uenig i påstanden. Samtidig er 74 prosent er delvis eller helt enig i påstanden om at lokale myndigheter er best egnet til å forvalte fjellområdene. Kun 9 prosent er delvis eller helt uenig i denne påstanden. Det er en signifikant negativ korrelasjon mellom påstandene, hvor en høy verdi på en av

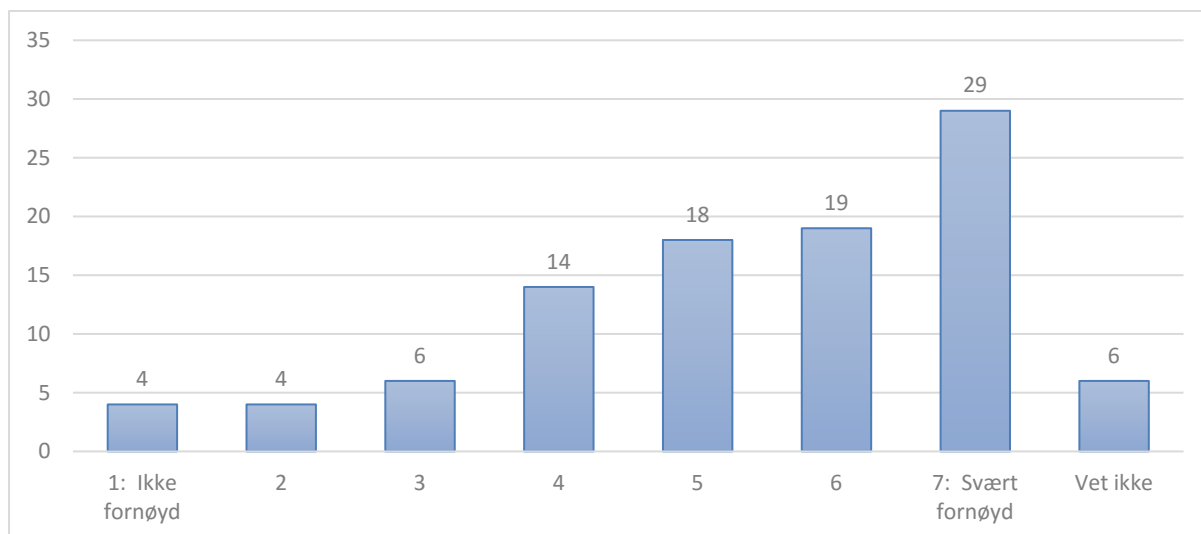
påstandene gir en lav verdi på den andre. Det innebærer at personer som er enige i at lokale myndigheter er best egnet til å forvalte fjellområdene i større grad er uenige i påstanden om at statlige myndigheter bør ha en fremtredende rolle i forvaltningen av fjellet, og vice versa. Det er imidlertid en betydelig andel som er enig i at statlige myndigheter bør ha en fremtredende rolle i forvaltningen av fjellet, og samtidig enige i at det er lokale myndigheter som er best egnet til å forvalte fjellområdene. Det er med andre ord ikke nødvendigvis et enten-eller-spørsmål, men at det heller er snakk om å få til en god ansvarsfordeling mellom lokalt og sentralt nivå.

Figur 13. Andelen som er enig eller uenig i påstanden: «Det er viktig at bygdefolket har god tilgang til jakt- og fiskerettigheter i Dovrefjell/Sunndalsfjella». «Delvis» og «helt» er slått sammen. Øvrige kategorier er «både og», og «vet ikke» I prosent.

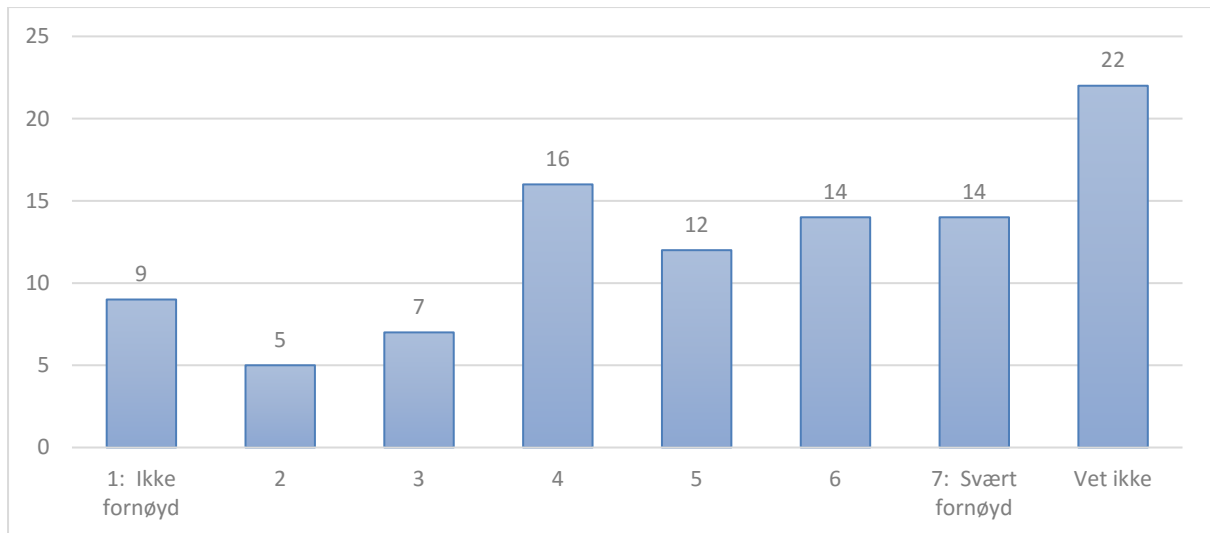
86 prosent er delvis eller helt enig i påstanden om at det er viktig at bygdefolket har god tilgang til jakt- og fiskerettigheter i Dovrefjell/Sunndalsfjella. Interessen for jakt- og fiskerettigheter kan også ses i sammenheng med at 42 prosent oppgir at de jevnlig fisker, mens 30 prosent oppgir at de jakter.

Vern

Figur 14. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: At deler av Dovrefjell/Sunndalsfjella er vernet».

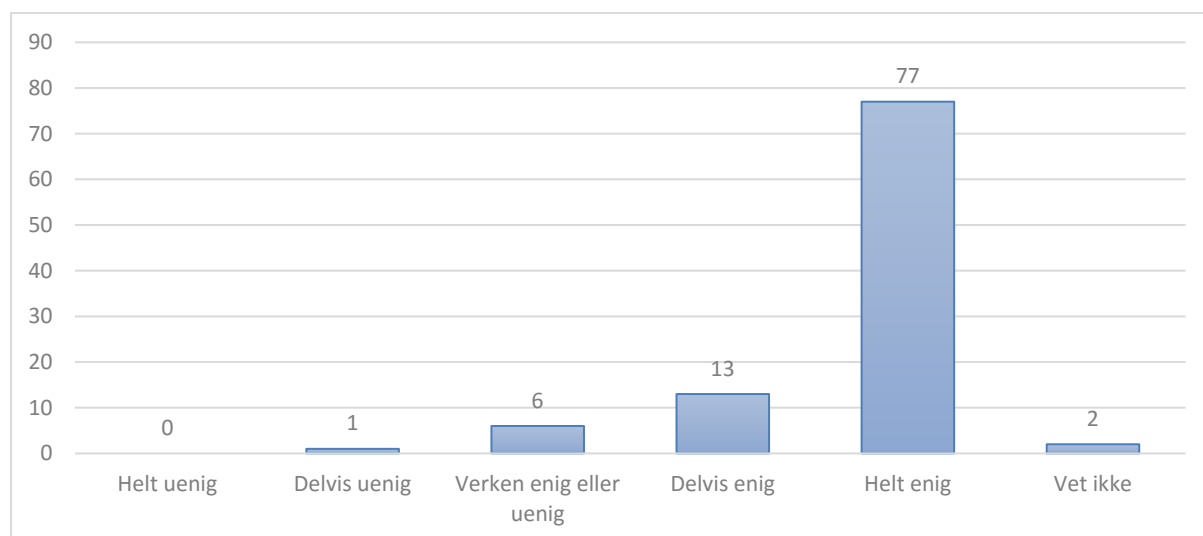
De fleste er fornøyd med at deler av Dovrefjell/Sunndalsfjella er vernet, som Figur 14 viser. 66 prosent befinner seg på øvre del av skalaen, som går fra 1 til 7, mens kun 14 prosent befinner seg i nedre del. Lokalbefolkningen i Lesja er mindre fornøyd enn lokalbefolkningen i Oppdal med at deler av Dovrefjell-Sunndalsfjella er vernet, mens lokalbefolkningen i Nesset, Rauma og Sunndal er mer fornøyd enn lokalbefolkningen i Oppdal med at deler av Dovrefjell og Sunndalsfjella er vernet.

Figur 15. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: Et eventuelt fremtidig vern av området «gamle Hjerkinnskytefelt». I prosent.

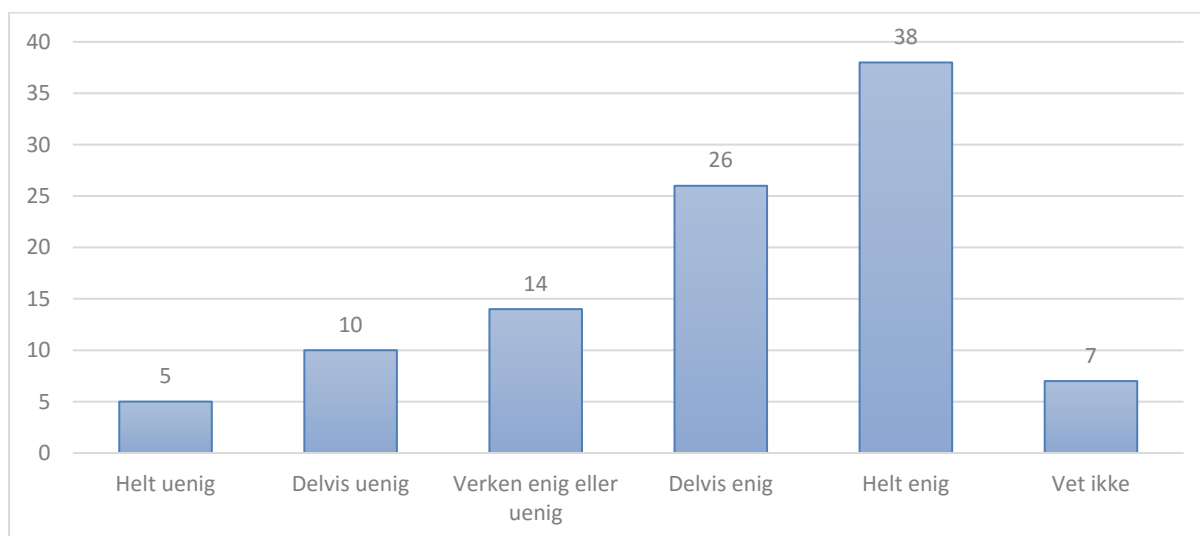
De fleste oppgir at de er fornøyd med at det er nasjonalpark i Dovrefjell-Sunndalsfjella, mens det er litt mer blandet hvordan lokalbefolkningen stiller seg til et eventuelt fremtidig vern. Som vi kan lese av Figur 15 er det også en stor andel som har svart «vet ikke», hvor en relativt stor andel kommer fra kommunene som ligger lengst unna.

Villrein

Figur 16. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Det er viktig å ta vare på villreinstammen i Dovrefjell og Sunndalsfjella». I prosent.

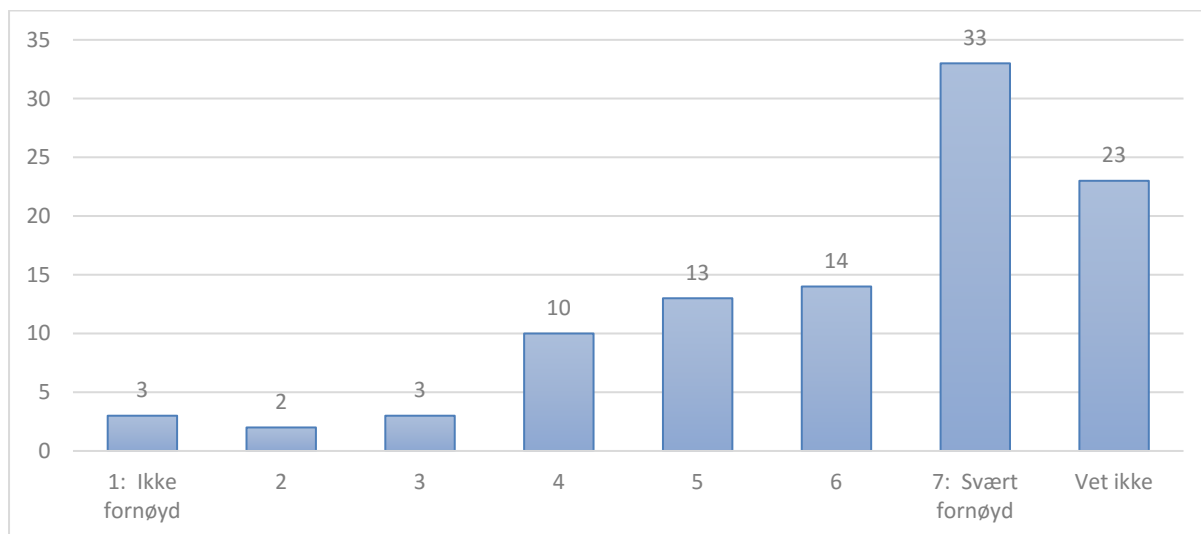
Det er videre ingen tvil om at villreinen betyr mye for lokalbefolkningen. 90 prosent er delvis eller helt enig i påstanden om at det er viktig å ta vare på villreinstammen i Dovrefjell og Sunndalsfjella (Figur 16). Respondentene i undersøkelsen fikk også spørsmål rundt hvilken betydning henholdsvis villrein og moskus har for dem. Villreinen fremstår som av større betydning for lokalbefolkningen enn moskusen. 44 prosent oppgir at villreinen er av stor eller svært stor betydning, til sammenligning med 29 prosent for moskus.

Figur 17. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Det kan være greit for meg å velge andre turruter dersom forvaltningen oppfordrer til det på grunn av at det er viktig trekkvei for villrein». I prosent.

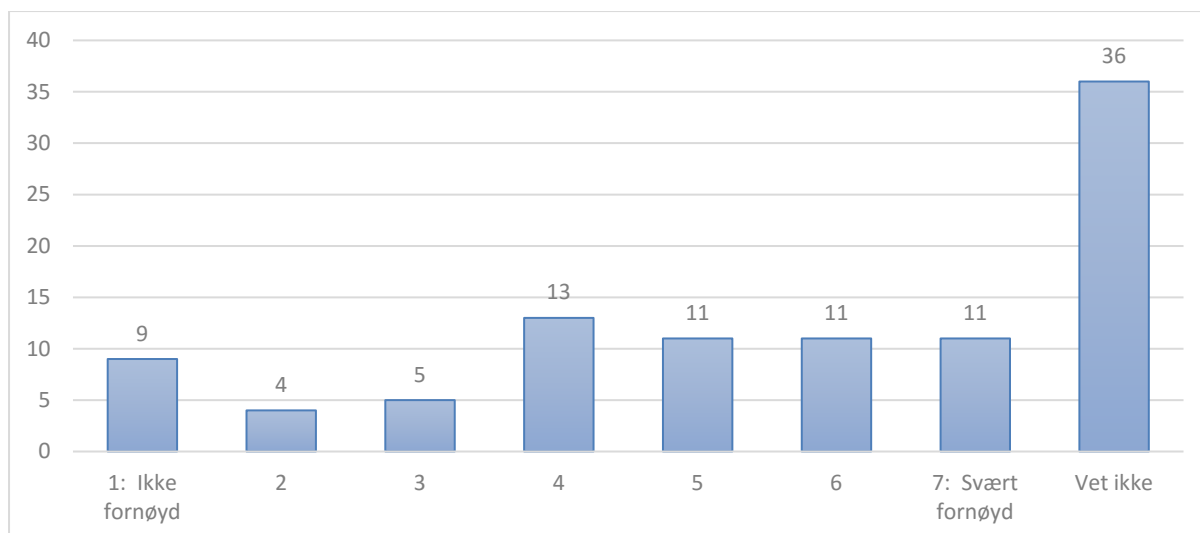
De fleste synes det er greit å velge andre turruter dersom forvaltningen oppfordrer til det på grunn av at det er viktig trekkvei for villrein. 64 prosent delvis eller helt enig i påstanden (Figur 17), mens 15 prosent er delvis eller helt uenig i påstanden. Hensynet til villrein verdsettes altså temmelig høyt, og det virker å være forståelse for vern og tiltak som gjøres av hensyn til villrein. Sammenligner vi kommunene finner vi at Nesset, Rauma og Sunndal er signifikant mer enig i påstanden enn Oppdal, Folldal, Dovre og Lesja. Det er med andre ord lettere å si seg enig i at det er greit å velge andre turruter dersom forvaltningen oppfordrer til det på grunn av villrein, for de som bor i Nesset, Rauma og Sunndal. Det kan tenkes at de som i størst grad er positive til å velge andre turruter dersom forvaltningen oppfordrer til det, i større grad er bosatt på steder hvor de er mindre berørt av forvaltning som følge av villrein. Det er imidlertid viktig å merke seg at også i Oppdal, Folldal, Dovre og Lesja er de fleste delvis eller helt enig i påstanden.

3.4 Snøheimvegen og skyttelbussen

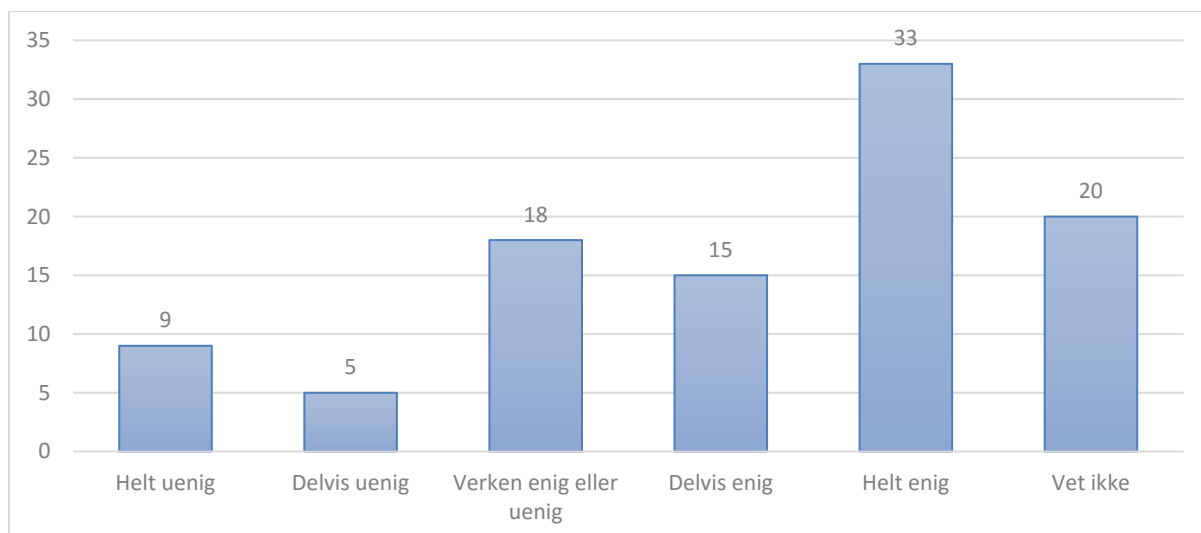
Figur 18. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: At Snøheimvegen fortsatt ligger der». I prosent.

Når det gjelder Snøheimvegen konkret, så befinner 60 prosent seg i øvre del av skalaen fra 1 til 7, og kan karakteriseres som fornøyd med at Snøheimvegen fortsatt ligger der. Kun 8 prosent er misfornøyd med dette, mens 33 prosent enten forholder seg nøytrale eller vet ikke. Det er altså et stort flertall av lokalbefolkningen som er fornøyd med at Snøheimvegen ikke er tilbakeført til naturen. Videre er 56 prosent delvis eller helt uenig i at Snøheimvegen bør legges ned og tilbakeføres som resten av skytefeltet, mens kun 9 prosent er delvis eller helt enig i denne påstanden.

Figur 19. Svarfordelingen på spørsmålet: «På en skala fra 1 til 7, hvor fornøyd er du med følgende forhold: Løsningen med skyttelbuss strekningen Hjerkinn – Snøheim». I prosent.

Når det gjelder bussløsningen på Snøheimvegen er bildet noe mer nyansert (Figur 19). Det er fortsatt et flertall som mener at bussen er en god løsning, men det er også 18 prosent som ikke er fornøyd. Det er verdt å merke seg at av de som ikke er fornøyde med skyttelbussen plasserer de fleste seg ytterst på skalaen. Det er en signifikant sammenheng mellom de som er fornøyd med at Snøheimvegen ligger der og de som er fornøyd med løsningen med skyttelbuss. 33 prosent er i mer eller mindre grad fornøyd med bussløsningen. En skal også merke seg at det er en svært høy andel (36 prosent) som svarer «vet ikke» på dette spørsmålet. Dette har både sammenheng med bostedskommune (avstand til Hjerkinn-området) og om man har benyttet seg av skyttelbuss-løsningen, hvor de som bor i kommuner lengst unna eller ikke har benyttet seg av skyttelbussen er de som i størst grad svarer «vet ikke». Ser man på de som har benyttet seg av skyttelbuss-løsningen, er de signifikant mer positive til skyttelbussen enn de som ikke har benyttet løsningen. Det kan ha sammenheng med at det er de som er mest positive i utgangspunktet er de som velger å benytte seg av bussen inn til Snøheim.

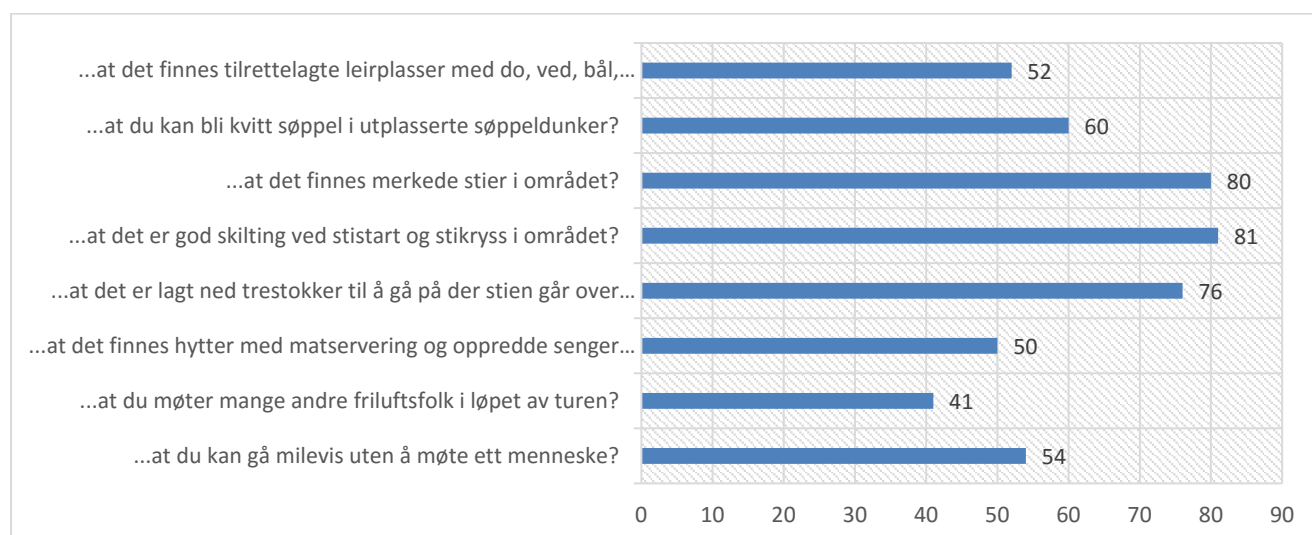
Figur 20. Andel som er enig eller uenig i påstanden: «Prøveordningen med skyttelbuss på strekningen Hjerkinn – Snøheim bør bli en fast ordning». Prosent.

48 prosent er delvis eller helt enig i at bussen bør bli en fast ordning, mens 14 prosent er delvis eller helt uenige i dette (Figur 20). Regjeringen la i sitt forslag til statsbudsjett for 2018 opp til at skyttelbussløsningen fra Hjerkinn til Snøheim, som har vært testet ut noen år nå, skal bli permanent.

3.5 Tilrettelegging

Respondentene fikk også et mer generelt spørsmål om ønsket tilrettelegging ved skogs-/fjellterreng om sommeren. Følgende spørsmål ble stilt til respondentene i undersøkelsen: «Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs- /fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt «idealområde» for en slik tur. Ville det vært positivt eller negativt for deg...». Respondentene skulle ta stilling til spørsmålene ved å rangere de enkelte spørsmålene på en skala fra 1 til 7. Figur 21 viser andel som har krysset av på skårene 5-6-7, som her representerer «positivt».

Figur 21. Spørsmålsbatteri rundt tilrettelegging ved skogs- / fjellterreng. Andel som befinner seg på skårene 5-6-7. I prosent.

Figur 21 viser at merking av stier, god skilting ved stistart og stikryss, samt at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr, er det respondentene trekker frem som mest positivt i sitt «idealområde». At man møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen og at det eksisterer hytter med matservering og oppredde senger i området er av mindre betydning.

3.6 Tillit til institusjoner

Tabell 2. Gjennomsnittsskår på spørsmålet: «Nedenfor har vi listet opp noen institusjoner og aktører. På en skala fra 1 til 7, angi hvor stor tillit du personlig har til hver av disse når det gjelder utmarksforvaltning». «Vet ikke» er ekskludert.

	Gjennomsnitt	n
Den Norske Turistforening (DNT)	4.9	756
Villreinsenteret	4.6	615
Forsvarsbygg	3.9	603
Norsk institutt for naturforskning (NINA)	4.5	667
Dovrefjell nasjonalparkstyre	4.6	623
Miljødirektoratet	3.8	679
Dovre Fjellstyre	5.2	90
Lesja Fjellstyre	6.0	71
Sunndal Fjellstyre	5.1	152
Neset Fjellstyre	4.5	82
Grytten Fjellstyre	5.3	115
Hen Fjellstyre	5.2	118
Oppdal Bygdeallmenning	5.0	147
Jordamo Bygdeallmenning	5.0	135
Statskog	4.4	647
Naturvernorganisasjoner	3.6	709
Statens naturoppsyn	4.7	724
Fylkesmannen	3.9	672
Villreinnemda for Snøhetta og Knutshø	4.7	618
Landbruksorganisasjoner	4.5	663

Tabell 2 viser hvordan lokalbefolkningen angir hvor stor tillit de personlig har til ulike institusjoner når det gjelder utmarksforvaltning. Tabellen viser gjennomsnittlig tillit til de ulike institusjonene på en skala fra 1 til 7. Vi kan observere at de lokale fjellstyrene generelt har en relativt høy tillit blant lokalbefolkningen i de ulike kommunene. Videre har både DNT, Statens naturoppsyn og Villreinnemda for Snøhetta og Knutsø en forholdsvis høy tillit blant lokalbefolkningen rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella. «Naturvernorganisasjoner» og Miljødirektoratet har på den andre siden noe mindre tillit, selv om de de ligger ganske nær den nøytrale delen på skalaen (4).

4. Konklusjon

Det er liten tvil om at lokalbefolkningen i kommunene rundt Dovrefjell og Sunndalsfjella verdsetter fjellområdet høyt. (Det har de gjort i tusenvis av år, og det er grunn til å tro at de også vil gjøre det i fremtida). Dovrefjell og Sunndalsfjella byr på friluftsliv og naturopplevelser, samtidig som fjellet fremstår som et aktuelt samtaletema i hverdagen. Det er med andre ord tydelig at fjellområdet bidrar til å berike lokalsamfunnene både som en arena for aktivitet og som en identitetsmarkør. Villreinen verdsettes svært høyt, og det er jevnt over mange som er fornøyd med forvaltningen av fjellområdet. Mange ser også ut til å akseptere å måtte tilpasse seg villreinen med tanke på vern og tilrettelegging.

Kunnskap om holdninger og praksiser blant lokalbefolkningen er avgjørende for å få til en mest mulig vellykket forvaltning av Dovrefjell og Sunndalsfjella. Det er viktig å merke seg at fjellområdene betyr mye for identiteten til lokalbefolkningen. For å sikre en god forvaltning er det derfor viktig å forstå betydningen av fjellet ut over de faktiske besøkstallene. Denne rapporten har lagt frem en enkel oversikt av betydningen fjellet har for lokalbefolkningen og hvilke holdninger folk har til dagens forvaltning. Dette er et skritt i retning av en slik forståelse. Det er likevel grunn til både å analysere dataene som er lagt fram i denne rapporten grundig og følge opp med flere studier. Dovrefjell og Sunndalsfjella er verdifulle fjellområder, og fortjener en best mulig forvaltning – både for folk og dyr.

FORMÅL

RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning skal gjennom fremragende samfunnsvitenskapelig forskning og forskningsbasert utviklingsarbeid gi kunnskap og idéer for allmenheten, privat næringsliv, offentlig virksomhet og FoU-sektoren, og gjennom det bidra til å skape sosiokulturell, økonomisk og økologisk bærekraftig utvikling i og mellom bygd og by.

RURALIS skal være et nasjonalt senter for å utvikle og ta vare på en teoretisk og metodisk grunnleggende forskningskompetanse i flerfaglige bygdestudier, og fungere som et godt synlig knutepunkt for internasjonal ruralsosiologi.

Trondheim (hovedkontor):
Universitetssenteret Dragvoll
N-7491 Trondheim
73 82 01 60

Oslo:
Paleet, Karl Johans gate 41A (5 etg.)
N-0162 Oslo
913 32 277

post@ruralis.no
ruralis.no